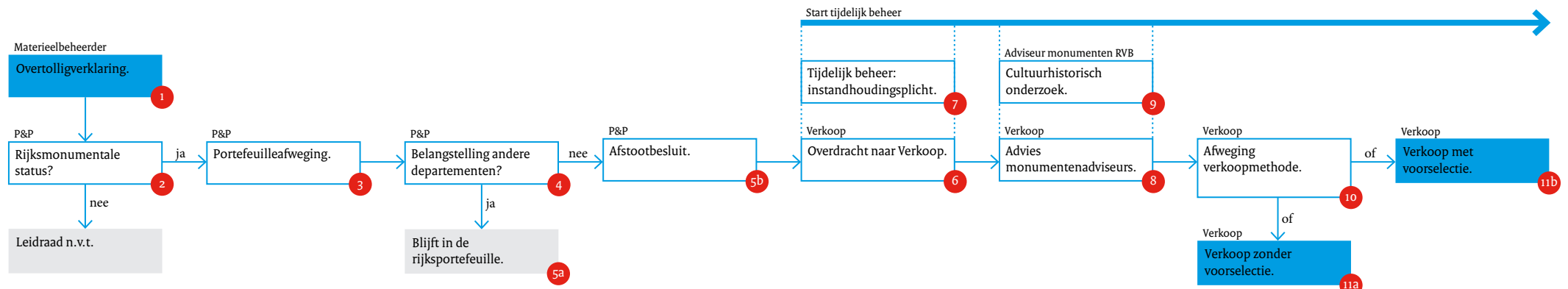

Stappenplan voor het afstootproces van monumenten

concept dinsdag 31 maart 2020

Leeswijzer

Het stappenplan is opgesteld om in het proces vanaf de overtolligstelling tot aan een verkoop van rijksmonumenten de betrokken rijkspartijen, het RVB als eigenaar, de rijksbouwmeester en de RCE als adviseur in het vergunningsproces (Wabo-traject) gezamenlijk te laten optrekken. Dit komt een consistente opvatting, aanpak en advisering ten goede. En bevordert voor de overige betrokken partijen (provincie, gemeente, potentiële eigenaar of gebruiker) de continuïteit en inzichtelijkheid van het proces. Het principe van de Leidraad is ook toepasbaar voor provinciale en gemeentelijke monumenten, en voor gebouwen gelegen in een beschermd stads- of dorpsgezicht. Dit is een procesbeschrijving op hoofdlijnen, die een nadere interne uitwerking bij het RVB krijgt.

- De materieelbeheerder stelt een onroerende zaak/monumentaal object overtollig als deze niet meer kan worden ingezet ten behoeve van de primaire taken en meldt dit aan P&P.
Taak: Materieelbeheerder.
- P&P checkt of een monumentale status aan de orde is. Op verzoek van P&P geven de monumentenadviseur RVB en adviseur ARBm de omvang van de bescherming van het monument aan. Zij raadplegen bij twijfel de adviseur RCE. In deze eerste quickscan geven de adviseurs ook aan wat het noodzakelijke onderhoud van de zaak is om verval van monumentale waarden te voorkomen vanwege de 'instandhoudingsplicht' (zie ook toelichting 6 en 7).
Taak: monumentenadviseur RVB en adviseur ARBm.

Een onroerende zaak heeft de status 'rijksmonument' vanaf de datum waarop deze is ingeschreven in het rijksmonumentenregister. In het register zijn onder meer de volgende gegevens ingeschreven: het rijksmonumentennummer, inschrijvingsdatum, korte identificerende omschrijving of aanduiding, kadastrale aanduiding, adres. De bescherming van het rijksmonument omvat de gehele onroerende zaak. Zie ook www.monumentenregister.nl.

- Bij monumenten wordt een extra inspanning verwacht om een nieuwe bestemming te vinden binnen het Rijk. Dit draagt bij aan de zorgvuldige keuze om al dan niet af te stoten. Zie ook de *Leidraad voor*

brede portefeuilleafweging bij overtollig rijksvastgoed (RVB december 2019, versie 1.0) waarin onder meer de maatschappelijke waarde expliciet wordt benoemd.
Taak: P&P i.s.m. rijksbouwmeester.

- P&P voert een informeel gesprek met de RCE en de adviseurs RVB en ARBm over het voornemen tot afstoot en vraagt om advies. In dit stadium worden kansen, bedreigingen en gevoeligheden in kaart gebracht, en expertise uitgewisseld.
Taak: P&P i.s.m. adviseurs RCE, RVB en ARBm.
- Als een ander departement of rijksdienst belangstelling heeft voor het verwerven van het monument ten behoeve van de primaire taken of realisatie van rijksdoelen, dan wordt het monument conform de gebruikelijke regels voor een overdracht in materieelbeheer overgedragen en vindt de bijbehorende financiële verrekening plaats. N.B. Ook bij hergebruik binnen het Rijk kan er sprake zijn van gevolgen voor de monumentale waarden, waarvoor een omgevingsvergunning nodig is (Wabo). De RCE heeft een zelfstandige rol in het Wabo-traject op grond van wettelijke taken.
Taak: Projectleider Verkoop i.s.m. monumentenadviseurs RCE, RVB en rijksbouwmeester.
- Neemt onder meer op basis van het advies (zie toelichting 4) het afstootbesluit en stuurt een afschrift daarvan aan RCE en de Rijksbouwmeester.
Taak: Projectleider Verkoop i.s.m. monumentenadviseurs RCE, RVB en ARBm.

Advisering (toelichting 6 t/m 11) in het verkoopproces dient plaats te vinden in lijn met het tempo van het verkoopproces.

- Als besloten wordt het monument af te stoten, wordt een projectleider Verkoop aangewezen. De projectleider Verkoop vraagt de monumentenadviseur van de directie Vastgoedbeheer om relevante informatie en eerdere adviezen over het monument (exterieur, interieur en buitenruimte) te delen zodat deze gegevens zowel bij verkoop als het invullen van het tijdelijke beheer meegenomen kunnen worden. Dit laatste is met name van belang op het gebied van de instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten.
Taak: Monumentenadviseur RVB.

- Belangrijk element in de Erfgoedwet, en in de meeste verordeningen van provincies en gemeenten, is de 'instandhoudingsplicht', die ervoor moet zorgen dat een eigenaar zijn monument zodanig onderhoudt dat instandhouding en de monumentale waarden ervan gewaarborgd zijn. (Zie ook www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2016/01/01/instandhoudingsplicht-rijksmonumenten.-een-handreiking-voor-gemeenten)
- De projectleider Verkoop overlegt met de monumentenadviseurs RCE, RVB en rijksbouwmeester. De monumentenadviseurs adviseren gezamenlijk aan de projectleider Verkoop over:
  - Of een cultuurhistorisch onderzoek met waardestelling moet worden opgesteld.
  - Bijzondere aandachtspunten waarmee rekening dient te worden gehouden (bijvoorbeeld WO II, buitenruimte inclusief archeologie, gebouwgebonden kunst, collectie), zodat het in samenhang kan worden bekeken. (zie ook noot 1)
  - Eventuele auteursrechten (zie hiervoor de *Leidraad Auteursrecht*).
  - Aandachtspunten/randvoorwaarden met betrekking tot het tijdelijke beheer en onderhoud.
 Het rechtstreeks betrekken van de RCE is van belang vanwege de zelfstandige rol die de dienst verderop in het proces heeft op grond van wettelijke taken (Wabo-traject).
Taak: Projectleider Verkoop i.s.m. monumentenadviseurs RCE, RVB en ARBm.
- Indien wordt overgegaan tot het uitvoeren van cultuurhistorisch onderzoek dan stelt de werkgroep Cultuurhistorisch Onderzoek (CHO) een plan van onderzoek op. Dit wordt afgestemd met adviseur ARBm, Verkoop RVB, gemeenten en/of RCE. De CHO is een interdisciplinaire groep van (monumenten)adviseurs uit verschillende directies: VB (ECT), T&P en ARBm.
Taak: Werkgroep CHO.
- De projectleider benadert de RCE en het ARBm voor nader advies inzake het monument en actieve betrokkenheid bij de voorbereiding van de verkoop. Advies en betrokkenheid wordt op verschillende manieren ingevuld, afhankelijk van de complexiteit van de verkoop. De verkoopmethode hangt af van eventuele bestemmingswijzigingen,

de courantheid etc. (Handboek Verkoopkaders) en wordt mede aan de hand van het monumentenadvies bepaald.
Taak: Projectleider Verkoop i.s.m. adviseurs RCE en ARBm.

- Bij eenvoudige objecten of bij geen bestemmingswijziging kan veelal worden volstaan met een korte beschrijving van het monument, de bijzondere monumentale waarden en eventuele aandachtspunten omtrent beheer en onderhoud. De informatie zoals opgesomt bij toelichting 7 wordt als monumentenparagraaf bij de verkoopinformatie gevoegd.
Taak: Monumentenadviseur RVB i.s.m. de werkgroep CHO.
- Indien verkoop met voorselectie adviseert de rijksbouwmeester bij het opstellen van een nota van uitgangspunten. Vooral wanneer de belangen van Rijk en gemeente sterk uiteenlopen (financieel tegenover maatschappelijk belang) kan de rijksbouwmeester vanuit zijn onafhankelijke positie adviseren, bijvoorbeeld over transformatiemogelijkheden van een monument. In voorkomende gevallen, wanneer er sprake is van groot maatschappelijk of cultureel belang, kan de rijksbouwmeester worden gevraagd het RVB te vertegenwoordigen en desgewenst treedt hij daarbij op als voorzitter of lid van het beoordelingssteam dat bij verkoop de voorselectie verzorgt. De RCE vervult in deze gevallen de adviesrol vanuit het erfgoedbelang. Vroegtijdige afstemming in deze complexe situaties is extra van belang.
Taak: Rijksbouwmeester en adviseur RCE.

Afkortingen

RVB	Rijksvastgoedbedrijf
P&P	Portefeuillestrategie en Portefeuillemanagement
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
ARBm	Atelier Rijksbouwmeester
CHO	Werkgroep Cultuurhistorisch Onderzoek
Rbm	Rijksbouwmeester
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (regelt de omgevingsvergunning voor het veranderen van een gebouw of aangelegd rijksmonument of bouwwerk binnen een beschermd gezicht)